

Munisa KOVAČEVIĆ, prof.

Mr. Semir HADŽIMUSIĆ

JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa
Tuzlanskog kantona, Tuzla

**PREGLED IZDAVAČKE DJELATNOSTI
JU ZAVOD ZA ZAŠTITU I KORIŠTENJE KULTURNO-
HISTORIJSKOG I PRIRODNOG NASLIJEĐA
TUZLANSKOG KANTONA**

Zavod je uradio brojne projekte iz oblasti zaštite i korištenja kulturnog i prirodnog naslijeđa na području Tuzlanskog kantona. Jedna od njih je i izdavačka djelatnost Zavoda čiji je cilj da se ukaže na bogatstvo kulturne baštine i potrebu njene integracije u obrazovne i turističke segmente našeg društva, kao i da se utvrdi obim naše kulturne baštine.

U periodu od 1987. do 1991. godine priređena su posebna stručna izdanja, studije i elaborati.

Zavod je istražio, rekognoscirao i valorizirao oko 1500 lokaliteta i dobara kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa na području sjeveroistočne Bosne. Sve je to sadržano u Registrima dobara kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa po općinama Tuzlanskog kantona ali i pet obimnih Elaborata/Studija Kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa općina Živinice, Lopare, Kladanj, Zvornik i Tuzla kao i niz drugih pisanih, kartografskih i fotodokumenata.

U Elaboratu Kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe opštine Tuzla iz 1988. godine obrađeni su spomenici kulture, spomeničke cjeline, arheološki i drugi spomenički lokaliteti, spomen obilježja historijskih događaja i ličnosti te objekti prirode i prirodnog naslijeđa na području općine Tuzla. Od ukupnog broja kulturno-historijskog naslijeđa izdvaja se a kako je evidentirano u prijavama za registriranje i evidentiranje 172 dobra naslijeđa. Od prirodnog naslijeđa evidentirano je 37 spomenika prirode. Stručni saradnici koji su radili na izradi ovog Elaborata su: Mijo Franković, dipl. ing. šumarstva, Vesna Isabegović, dipl. etnolog, Dražen Kosec, dipl. ing. arh.

Elaborat o kulturno-historijskom i prirodnom naslijeđu općine Živinice iz 1987. godine je obradio 62 lokaliteta dobara kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa. Od toga je arheoloških dobara 5, od čega su svi uglavnom prahistorijska ili srednjovjekovna utvrđenja i naselja. Srednjovjekovnih nekropola ima 25 a na 5 lokaliteta se pojavljuju i usamljeni stećci. Sakralnih spomenika evidentirano je 5. Od etnografskih spomenika prisutni su uglavnom mlinovi (vodenice). Od spomenika novijeg doba, ima 4 spomen biste, 3 spomen ploče i po jedno partizansko groblje i spomen obelisk. U cilju očuvanja uspomene na historijske događaje i ličnosti NOR-a i socijalističke revolucije, na području opštine Živinice je podignuto 10 raznih spomen-obilježja i spomenika. Od prirodnog naslijeđa evidentirano je 17 spomenika prirode. Stručni saradnici koji su radili na izradi ovog Elaborata su: Imamović Muhamed, prof. hist. direktor, Mijo Franković, dipl. ing. šumarstva, Vesna Isabegović, dipl. etnolog, Dražen Kosec, dipl. ing. arh., Radmila Lazarović, ist. umjetnosti.

Elaborat o kulturno-historijskom i prirodnom naslijeđu općine Kladanj iz 1990. godine obradio je objekte kulturno-historijskog naslijeđa od najranijeg perioda, odnosno obrađeni su kroz prijave o registraciji: arheološki lokaliteti, nekropole stećaka, memorijalni spomenici, sakralni, etnografski i objekti graditeljskog naslijeđa, spomenici NOR-a i socijalističke revolucije i lokaliteti prirodnog naslijeđa. Evidentirano je 142 spomenika kulture. Od toga arheoloških lokaliteta 5, nekropola stećaka 57, memorijalnih spomenika 13, etnoloških i objekata graditeljskog naslijeđa 21, spomenici NOR-a i socijalističke revolucije 13 i lokaliteta prirodnog naslijeđa 20.

Stručni saradnici koji su radili na izradi ovog Elaborata su: Svetlana Hadžić, dipl. arheolog, Ljiljana Tešić, dipl. ist. umjetnosti, Marija Čubrilo, prof. istorije, Mijo Franković, dipl. ing. šumarstva, Vesna Isabegović, dipl. etnolog, Dražen Kosec, dipl. ing. arh. Ovdje je važno napomenuti da je Skupština opštine Kladanj na osnovu urađenog elaborata je na svojoj sjednici održanoj 25.4.1990. godine donijela Odluku o proglašenju dobara kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa na području opštine Kladanj pravno zaštićenim. Na osnovu akta o proglašenju dobra zaštićenim, ti objekti se upisuju u registar zaštićenih kod Zavoda i kod Republičkog Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa SR BiH (član 40. 20/85 Zakona).

Elaborat o kulturno-historijskom i prirodnom naslijeđu općine Lopare urađen je 1991. godine. Stručni saradnici koji su radili na izradi ovog Elaborata su: Svetlana Hadžić, dipl. arheolog, Ljiljana Tešić, dipl. ist. umjetnosti, Sanja Trifunović, dipl. Ing. arh., Marija Čubrilo, prof. istorije, Mijo Franković, dipl. ing. šumarstva. Treba napomenuti da je tada općina Čelić a koja danas ulazi u sastav Tuzlanskog kantona bila u okviru općine Lopare. U elaboratu je evidentirano

arheoloških lokaliteta 38, nekropola stećaka 57, memorijalnih spomenika 24, etnološkog naslijeđa 25, graditeljskog 24, spomenika NOR-a i revolucije 22, prirodnog naslijeđa 13. Od toga kada izdvojimo sadašnju općinu Čelić kroz elaborat je evidentirano 42 dobra kulturno-historijskog naslijeđa i 9 dobara prirodnog naslijeđa.

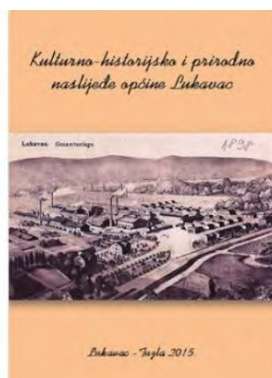
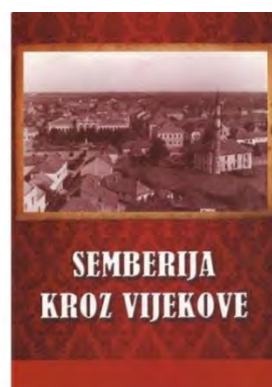
Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzla, je u maju 1991. godine okončao rad na izradi studije o kulturno-historijskom i prirodnom naslijeđu opštine Zvornik. Elaborat sadrži preko 300 stranica uključujući i kartografsku dokumentaciju. U studiji je obrađeno nekoliko tematskih cjelina pod istoimenim naslovima: arheologija, stećci, memorijalna groblja, etnologija, graditeljsko naslijeđe, spomenici NOR-a i revolucije i prirodno naslijeđe. Stručni saradnici koji su radili na izradi ovog Elaborata su: Svetlana Hadžić, dipl. arheolog, Sanja Trifunović, dipl. ing. arh., Marija Čubrilo, prof. istorije, Mijo Franković, dipl. ing. šumarstva.

Od 2010. godina intenzivno se radi na istraživanju, evidentiranju, kategorizaciju, obnovi i prezentaciji svih vrsta dobara kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa po općinama Tuzlanskog kantona.

Iz tog razloga Zavod je organizovao naučne skupove kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa u saradnji sa općinama ili zajednicama koje su pokazali volju za tim. Naučni skupovi su organizovani u općinama Banovićima, Bijeljini, Doboju, Tuzli, Lukavcu i Gradačcu. Istraživački rezultati i zaključci navedenih skupova kao i stručno-naučni tekstovi objavljeni su u zbornicima radova. Od navedenih zbornika radova istakli bi:

- „Kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe općine Banovići“,
- „Tuzla. Grad na zrnu soli“ (lingvistika i nematerijalno naslijeđe)
- „Semberija kroz vijekove“
- „Naslijeđe Doboja i okoline“
- „Kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe općine Lukavac“,
- zbornik sažetaka i zbornik radova
- „Historija države i prava BiH“

Pored zbornika radova Zavod je izdavač više monografija i druge stručne literature. Zavod je izdavač brojnih knjiga koje obrađuju teme vezane za kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe Tuzlanskog kantona ali i sjeveroistočne Bosne. Neke od njih su: *Mejdan i njegovi ljudi (priče, sjećanja i uspomene)* autora Muhameda Katanića; *Historijska građa za proučavanje prošlosti Klادنja* autora Sakiba Softića; *Stara džamija u Priluku* autora Suadina Straševića; *Rodoslov porodice Arnautović* autora Eldara Arnautovića; *Tuholj – historijska građa*, knjiga 1 i 2 autora Sakiba Softića; *Osnovi algologije sa praktikumom* autora Samire Huseinović i Zerine Terzić; *Stanovništvo Tuholja – historijska građa* autora Sakiba Softića; *Pasci Gornji i Petrovice Donje (1512-2012.)* autora Saliha Straševića i druge.

Značajan projekat bila je Fotomonografija „Kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe Tuzlanskog kantona“ , koja je pripremljena još 2010. godine, ali iz nekog razloga do danas nije štampana. Međutim, prema posljednjim informacijama ista bi mogla ugledati svjetlo dana već naredne godine.

U novije vrijeme Zavod je uradio i Elaborat o opravdanosti osnivanja Muzeja odbrane BiH u Gradačcu i Elaborat Kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe općine Banovići. Elaborate su uradili stručni radnici Zavoda na osnovu terenskih zabilješki, konsultiranjem postojeće literature, te naučnih i stručnih saznanja iz oblasti kojoj određeno dobro pripada.

Elaborat o opravdanosti osnivanja Muzeja odbrane BiH u Gradačcu sadrži tekstove, fotografije, kartografsku dokumentaciju, a koji se tematski odnose na pregled stanja muzejske djelatnosti na području Tuzlanskog kantona, Gradačac kao simbol odbrane Bosne i Hercegovine, biografiju Husein kapetana Gradaševića, značaj i funkcije budućeg muzeja, pravnu i društvenu osnovu formiranja muzeja, sadržaje muzeja, situaciju, aktivnosti oko osnivanja muzeja, razvojne faze u osnivanju muzeja, struktura muzeja, finansijska sredstva, osnivači muzeja i mnoga druga pitanja koja se odnose na pitanje nastanka muzeja. Stručni saradnici koji su radili na izradi ovog Elaborata su: direktor Zavoda, Benjamin Bajrektarević, prof. orijentalistike, dr. sc. Edin Mutapčić, doc., Pravni fakultet Tuzla, Dražen Kosec, dipl. ing arh., Zavod, mr. sc. Rusmir Djedović, Zavod, Munisa Kovačević prof. hist., Zavod, Senad Begović, prof. hist., Zavod. Elaborat je nastao kao rezultat terenskih istraživanja, konsultacija sa naučnim i stručnim radnicima iz oblasti historije, etnologije i muzeologije, korištenja dostupne literature i dokumentacije, prezentiranja rezultata stručnih radnika i saradnika Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona, održavanje nekoliko

radnih (tematskih) sastanaka sa predstavnicima iz oblasti kulture, obrazovanja, predstavnicima općinskih vlasti u Gradačcu, te Jedinstvenom organizacijom boraca unijom veterana općine Gradačac, na čiju je inicijativu i pokrenut cijeli proces oko osnivanja Muzeja odbrane Bosne i Hercegovine u Gradačcu.

Urađena je i studija Spomeničko naslijeđe na području grada Tuzle gdje su tretirana pitanja umjetničkih djela (biste, statue, reljefi itd), koja se trenutno nalaze na nekoj od lokacija na području grada Tuzla. Obradeni su spomenici bez obzira na vrijeme njihovog nastanka, tehniku izrade, vrstu materijala, te sadržaj i tematiku. Studiju Spomeničkog naslijeđa uradio je Senad Begović, prof. historije.

Elaborat o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim područjem urađen je 2002. godine a stručno obrazloženje—elaborat Vrijednosti područja kojim se proširuje obuhvat zaštićenog pejzaža Konjuh urađen je 2017. godine.

U cilju efikasne zaštite i očuvanja, kao i popularizacije kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa, na teritoriji Tuzlanskog kantona sprovode se aktivnosti na evidentiranju kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa na području općina našeg kantona. Urađeni su Registri dobara kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa za svaku općinu na području Tuzlanskog kantona radi njihove zaštite i korištenja.

Ono na što smo mi kao zaposlenici Zavoda posebno ponosni jeste časopis **“Baština sjeveroistočne Bosne”**. Od 2009. godine pokrenut je časopis **“Baština sjeveroistočne Bosne”** časopis za baštinu, kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe. Od tada je objavljeno 10 brojeva pomenutog časopisa.

Oko Zavoda i časopisa je okupljen veći broj saradnika istraživača iz oblasti kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa. Smatramo da istinske vrijednosti kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa najbolje mogu prepoznati oni istraživači koji se bave konkretnim istraživanjima dobara naslijeđa ili pojedinih aspekata baštine a pogotovu ako još potiču, žive i rade u sredini koju istražuju.

Koncepcija časopisa je iz oblasti zaštite, korištenja, obnove i istraživanja kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa, odnosno baštine, kao što je: prezentovanje javnosti rada i redovnih aktivnosti Zavoda; istraživanje i

otkrivanje potencijalnih dobara kulturno-historijskog naslijeđa; objavljivanje radova i projekata iz oblasti korištenja i obnove dobara kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa, historiografije i drugih istraživanja koji imaju veze sa zaštitom i korištenjem: lokaliteta, područja, nepokretnih, pokretnih, nematerijalnih i drugih dobara kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona i sjeveroistočne Bosne.

Pored tekstova časopis donosi razne priloge: fotografije (crno-bijele), planove i karte, faksimile dokumenata, itd.

Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona izdaje edicije o Srebrenici pod nazivom **Monumenta Srebrenica – istraživanja, dokumenti, svjedočanstva na Bosanskom i Engleskom jeziku**. Do danas je štampano sedam brojeva. Cilj je pokretanje i kontinuirano izlaženje naučne edicije koja će iz različitih naučnih aspekata: historijskih, socioloških, antropoloških, etnoloških, demografskih i drugih govoriti o Srebrenici. O bogatoj historiji i društvenom naslijeđu Srebrenice i okoline. O genocidu, njegovim uzrocima, posljedicama i poukama. Krajnji cilj je spoznaja istine kao najvažnijeg preduslova daljeg razvoja privrede, suživota, tolerancije, demokratije i trajnog mira.

Također Zavod je uradio i kataloge **“Kuća sjeveroistočne Bosne”** i **„Stećci Tuzlanskog kantona“**. Katalog **“Kuća sjeveroistočne Bosne”** je produkt istraživanja kojeg je sproveo Zavod sa ciljem podizanja svijesti građana o značaju tradicionalne stambene arhitekture za kulturni identitet BiH.

Katalog kao rezultat dijela projekta **„Stećci Tuzlanskog kantona“** nastao je na osnovu terenskog obilaska nekropola, evidentiranja i dokumentovanja trenutnog stanja. U katalogu su dati podaci i fotografije

nekropola te opći podaci o stećcima, njihovim motivima, oblicima i pismu. Također Zavod je izdavač većeg broja knjiga koje su nastale u radu autora na istraživanju lokalne sredine.

Tokom 2018. godine Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona, u okviru projekta „Predstavljanja i afirmacije nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine sa područja Tuzlanskog kantona u elektronskim i drugim aktuelnim medijima“, kroz posebno pripremljene stručne priloge (tekst i odabrane fotografije), prezentovao je sve nacionalne spomenike sa područja Tuzlanskog kantona, koji ujedno predstavljaju najvrijednija dobra našeg naslijeđa.

predstavljeno 51 dobro sa statusom nacionalnog spomenika BiH sa tekstovima i fotografijama.

JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona od svog osnivanja 1983. godine daje doprinos zaštiti i korištenju kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa na području Tuzlanskog kantona i sjeveroistočnog dijela Bosne.

Tokom 35 godina rada Zavod je izdao približno isto toliko posebnih djela što predstavlja veliki doprinos u razvoju društvenih, humanističkih i prirodnih nauka a posebno oblasti zaštite i korištenja kulturno-historijskog naslijeđa.

**OVERVIEW OF PUBLISHING ACTIVITY BY THE INSTITUTION FOR THE
PROTECTION AND USE OF CULTURAL, HISTORICAL AND NATURAL
HISTORY OF TUZLA CANTON**